

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

13. Eiusdem terræ, statim postquam ab initio creata est, quanta & vnde
fuerit fertilitas?

urn:nbn:de:hbz:466:1-45686

*eximia merita cognomen indiderimus materna venerationis, Plinio teste. Omnia ad hanc concurrunt fertilitatem. Nam & aqua, quae pisces mortalibus suppeditant, terram reddunt irrigatione fecundam: & diuitias, ornatumque maximum largiuntur. Vnde etiam lapidum gemmarumque fulgor, & inter rapidorum cursum torrentium aurum arenas interfluens, nisi ex aquis? ut, in Tago, Pactolo, Hermo, hodieque Indiae nouae fluentis, atque ora Pisca-
ria, reperire est. Ibi etiam conchae, quae margaritas pariunt, & purpuram fundunt: ibi vniones & lapilli totis censibus & patrimonijs aestimati. Nec ibi tantum opes, sed in ipsis terrae visceribus, intra asperas rupes & saxa, ferrum, aes, argentum, aurum, & omnis generis metalla, mineraliaque gignuntur. Vnde merito ille ait: *Habet argentum venarum suarum principia: & auro locus est, in quo conflatur. Ferrum de terra tollitur: & lapis solutus calore in aes versitur.* In siluis quoque non auium duntaxat concentus, dissonus aures mulcet, sed lepusculorum, ceruorum, aprorum, aliorumque animalium incredibilis varietas iuxta, & copia hominibus alendis & oblectandis est à Deo collocata. Atque ut nomine ab vno terra omnis discatur, apponam, quae Xenophon de terra Attica pronunciauit, cuius regionis scribit, talem esse naturam, qua maximam prouentuum vim suppeditare possit. *Anni tempora, ait, hic admodum esse mitia; fructus ipsi, qui proueniunt, restantur, Etenim qua alibi ne pullulare quidem possent, hic fructus suos proferunt. Atque ut solum ipsum, ita etiam mare, quod regionem ambit, omnium rerum feracissimum est. Quia etiam, quacunque bona diu, singulis anni temporibus suppeditant, ea bona hic & tempestiue admodum incipiunt, & tardissime deficiunt. Neque tantum potior est his, quae in annos singulos & florent, & senescunt: sed habet & hac regio perpetua quadam bona. Nam saxi nativi perennis est, in ea, copia, de quo sana pulcherrima, pulcherrima ara, signa decorum maxime decora fiunt: quod quidem saxum complures & Graci, & Barbari desiderant. Praeterea solum quoddam est, quod aratum non ferret fructum: at si fodiatur, multo plures alit, quam si frumenti ferax esset. Etenim diuino quodam munere haud dubie, sub eo est argentum.**

lib. 28. j.

Xenophon.
lib. de ratio-
nibus reditu.

XIII.

Atticam atque Athenas suas ita laudauit Xenophon. Nihil contracta laus est, quae in vnum mundi angulum compingitur.

tur: in uniuersa terra, admirabile est nomen Domini. Et si enim non omnis fert omnia tellus, & partim ob varietatem, partim ob humanam inducendam, ex mercium permutatione, societatem, alia alibi nascuntur; tamen ubique aliquid crescit, quod proficit, immo & quod pulchrum sit. Hinc iure, ut litteratus ille Iudæus scripsit, Mater terra esse videtur. Quapropter & priscis illis placuit, ut vocaretur *μητέρα*, composito è matre & terra nomine. Non enim terra mulierem (ut dixit Plato) sed mulier terram imitatur: quam vere Poëtica gens omnipotentem, frugiferam, Pandoraque nominare saluta est: quippe causam generationis & perpetuitatis tam stirpium, quam animalium. Merito igitur terra quoque antiquissima matrum, & fecundissima natura, tanquam mammam dedit amnium fluentia fontiumque, ut stirpes rigentur, & omnia animalia potum copiosum habeant. Itaque aqua pro lacte est, & plantas educat terræ permista. Quæ tamen ipsa etiam è terris reducta locum plantis dedit, cum mundus crearetur. Quam primùm enim, ad Dei mandatum, aqua recessit, terramque retexit, illico omnis generis plantæ emerferunt; non quidem vi naturali seminis, in ea, sati, neque per incrementa eas ad perfectionem ducens, ut nunc fit; sed tanta erat virtus diuini verbi, ut exemplo, omnia herbarum arboremque genera, perfectissimo statu ententia apparerent. Vnum momentum erat, quo frondes, fructus, semina, & quidquid plantarum indoles exigit, omnia maturuerunt. Quod illa sacri textus verba indicant. *Et protulit terra herbam virentem, & facientem semen iuxta genus suum, lignumque faciens fructum; & habens unumquodque sementem, secundum speciem suam.* Tunc enim de nunc, quæ utcunque viuunt, perfecta esse censentur, teste Philosopho, quando sibi simile possunt generare. Qui modus idcirco necessarius fuit, ut illico hominibus, ceterisque animalibus mox creandis esca posset suppeditari. Vtrum autem eadem, in omni loco, terræ fuerit facies, alia, quæstio est. Potuit enim alibi, pro alia anni constitutione, vel vernare, vel hyemare solum; potuerunt arbores sine folijs, floribus, fructibusque produci; potuerunt plantæ non actu, sed potentia atque in suis duntaxat causis procreari, ut postea, congruis temporibus, crescerent, & ad perfectionem suam, vi naturali, peruenerent. Haud enim affirmat scriptura, omnes, ubique terrarum

Pfal. 8. 2.

Phil. in Col. mopoeiz.

Gen. 1. 12.

Arist. lib. 4. Meteor.

rarum plantas, vno atque eodem tempore, adultas esse iussas; sed utique in locis, ad quæque gignenda idoneis. Discrimina porro & varietates plantarum, quæ penè sunt innumerabiles, virisque ita sunt multæ, ut numerum, & peritissimos etiam ac istarum rerum curiosissimos fugiant. Axioma est Cabalisticum: *Non est herba inferiùs, quæ non habeat stellam suam superiùs, quæ dicat ei, CRESCERE.* Nimirum adeò inscrutabilis est Dei Creatoris, in vnoquoque rerum genere virtus, potentia, sapientia, & humani ingenij infirmitas, ut principes Philosophorum ignorantiam suam fateri coacti dixerint: *Maximam partem eorum, quæ scimus, minimam esse eorum, quæ ignoramus.* Hæc Sancti considerantes, in illas laudes effusi sunt: *Visitasti terram, & inebriasti eam. Terra dedit fructum suum. Omnis terra adoret te, Deus,* sed præcipuè præcipua, hoc est, Paradisus, prima hominis sedes; cuius præstantia non est hic à nobis prætereunda; ut agnoscamus, in quàm præclara parentes nostros, eorumque, si in innocentia perstitissent, successores voluerit DEVS habitare terra.

Pf. 64. 10.
Pf. 66. 7.
Psal. 65. 4.

C A P V T XII.

Paradisi terrestris præstantia & voluptas.

I.
Olaus Magn.
lib. 11.

Refert Olaus Magnus, apud Austrogothos, non longe à lacu Veneris, montem esse eminentissimum, vulgari gentis sermone *Kindaculle* dictum, tantæ altitudinis, ut à nauigantibus, ultra XL. milliaria Italica, in eodem lacu, quasi atra nubes, inter cæli hiatus, appareat. Ideoque multi tempestatibus, vique ventorum agitati, summis viribus conantur eius pedem attingere, vbi tranquillissimum portum esse meminerunt. In illius montis summitate, mira amœnitas frondium, varietas herbarum, suauitas fructuum, copia diuersarum arborum, sua sponte nascentium, non varietate magis, quàm dulcedine, velut satarum, reperitur. Accedit auium concentus, quæ mellitissimos eantus fundunt, & totum montem exhilarant. Tota cæteroqui regio vndique aspera, hanc habet arcem amœnissimæ iucunditatis. Quantum hic mons, & Tempe illius eminent, apud Austrogothos; tantum eminet, supra omnes alias mundi terras, Paradisus voluptatis, hortus deliciarum, cum quo nulli Hesperidum,

aut